Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 8. 2022, sp. zn. 23 Cdo 1311/2022, ECLI:CZ:NS:2022:23.CDO.1311.2022.1

Číslo: 56/2023

Právní věta:

Ustanovení § 3002 odst. 2 o. z. o náhradě za užívání věci poctivým příjemcem se vztahuje i na případy smluv zrušených na základě zákonného ustanovení. Toto ustanovení se neuplatní v případě přibližně současného plnění smluvních stran.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.08.2022

Spisová značka: 23 Cdo 1311/2022

Číslo rozhodnutí: 56

Číslo sešitu: 6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Odstoupení od smlouvy

Předpisy: § 3002 odst. 2 o. z.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Dotčená rozhodnutí:

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3225/2016, uveřejněné pod číslem 54/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2000, sp. zn. 29 Cdo 2228/2000, uveřejněný pod číslem 57/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část občanskoprávní a obchodní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 6. 2014, sp. zn. 32 Cdo 1519/2012

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2021, sp. zn. 33 Cdo 3720/2020

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2020, sp. zn. 27 Cdo 4129/2018

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 3. 2022, sp. zn. 27 Cdo 2453/2021

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2014, sp. zn. III. ÚS 2264/13, SbNU 47/2014

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3600/2008

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. 7. 2001, sp. zn. 33 Odo 179/2001

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 30. 4. 1981, sp. zn. 3 Cz 27/81, publikovaný ve Výběru judikatury za rok 1981, část civilní

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2000, sp. zn. 33 Cdo 1719/98

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 4. 2010, sp. zn. 21 Cdo 4325/2007

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 29. 5. 1969, sp. zn. 2 Cz 16/69, uveřejněný pod číslem 23/1970 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, část civilní

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 1. 12. 2021, sp. zn. 21 Co 216/2021.

I.
Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud Praha – východ jako soud prvního stupně rozsudkem ze dne 19. 3. 2021, č. j. 22 C 176/2020-126, uložil žalované zaplatit žalobkyni částku 2 164 395, 471 Kč s příslušenstvím, proti povinnosti žalobkyně vydat žalované označený nákladní automobil (výrok I); dále žalobu co do částky 106 822,929 Kč s příslušenstvím zamítl (výrok II) a rozhodl o nákladech řízení (výrok III). Soud prvního stupně vycházel z následujícího skutkového stavu.

2. Žalobkyně jako kupující a žalovaná jako prodávající spolu dne 30. 1. 2018 uzavřely kupní smlouvu, jejímž předmětem byl výše specifikovaný nákladní automobil; kupní cena činila 85 789 EUR. Žalobkyně zaplatila kupní cenu v přepočtu v částce 2 271 218, 40 Kč na základě faktury vystavené dne 30. 6. 2018. Předmětné vozidlo bylo žalobkyni předáno dne 26. 7. 2018. Žalobkyně dopisem ze dne 17. 12. 2019 odstoupila od kupní smlouvy a vyzvala žalovanou k vrácení kupní ceny. V odstoupení uvedla, že vůz má v držení cca 1,5 roku a najela pouze 32 874 km. Žalobkyně odstoupila z důvodu závady systému Ad Blue, v důsledku čehož se automobil může přepnout do nouzového režimu a přestane jet, což se žalobkyni stalo. Vadu vozidla uplatnila a požadovala několikrát její odstranění; závada se objevila opakovaně a nikdy nebyla odstraněna. Žalovaná vůči žalobkyni uplatnila elektronickou korespondencí ze dne 16. 4. 2020 nárok na zaplacení 582 878 Kč a 40 065 Kč. Žalovaná uvedla, že pro vzájemné vyrovnání nároků vyplývajících z odstoupení od kupní smlouvy bylo vozidlo posouzeno včetně doby jeho používání. Podle žalované tedy kupní cena s nástavbou činila 2 543 469 Kč a bude ponížena o 582 878 Kč představující časovou amortizaci vozidla a o 40 065 Kč za poškození vozidla; žalovaná by tak měla dle svého mínění plnit žalobkyni částku 1 920 535 Kč. Ohledně škody uplatněné žalobkyní nebylo mezi stranami sporu o tom, že součástí kupní smlouvy nebyla nástavba vozu, na níž je shledána k opravě částka 112, 88 EUR; co se týče zbylé částky 11 886 Kč, tu žalobkyně uznala.

3. Soud prvního stupně při právním posouzení věci vycházel z toho, že předmětem sporu není odstoupení od smlouvy, nýbrž vrácení toho, co po odstoupení mají strany plnit; tj. zda má žalobkyně nárok na vrácení celé kupní ceny či zda je dán nárok na krácení kupní ceny, když žalobkyně vůz užívala, čímž došlo ke snížení jeho hodnoty. Soud aplikoval § 2993 a § 3002 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“) a odkázal na komentářovou literaturu k § 3002 o. z., podle níž dobrověrný kupující je v případě odstoupení povinen k náhradě za užívání věci, nikoli však v obvyklé výši podle § 2999 o. z., ale pouze do výše prospěchu. Soud zdůraznil, že žalobkyně od smlouvy odstoupila výhradně z důvodů na straně žalované, která dodala

vadný automobil. Pokud tedy na straně žalované dojde ke ztrátě z důvodu amortizace vozidla, stane se tak pouze z důvodů na její straně. K amortizaci vozidla nedošlo proto, že by jej žalobkyně užívala vědomě s tím, že jej bude užívat po omezenou časovou dobu, nýbrž proto, že z důvodu vad jej již nadále užívat nemohla; pokud by žalovaná plnila řádně (bez vad), amortizace vozidla by šla k tíži žalobkyně. Podle soudu je však zároveň nutné zohlednit, že užíváním předmětného vozidla se žalobkyni dostalo určitého plnění, což je zohledněno při stanovení kritéria plnění dle úroků v režimu ustanovení § 1802 o. z. Soud prvního stupně proto dle skutkových zjištění vycházel z toho, že úroky a úvěry, které banky poskytovaly v době uzavření kupní smlouvy v místě sídla dlužníka se započtením úroků poskytovaných na nákup motorových vozidel, činí v průměru 4,18 %, a dospěl k závěru, že žalovaná má vůči nároku žalobkyně na vrácení kupní ceny nárok na částku 94 936, 929 Kč (4,18 % z částky požadované žalobkyní, tj. 2 271 218,40 Kč) plus 11 886 Kč (mezi stranami nesporná částka představující nárok žalované na náhradu škody).

4. K odvolání obou účastnic řízení Krajský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 1. 12. 2021, č. j. 21 Co 216/2021-185, potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku I (výrok I), v napadené části výroku II rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalovaná je povinna zaplatit žalobkyni částku 94 936, 929 Kč s příslušenstvím (výrok II), a rozhodl o nákladech řízení před soudy obou stupňů (výrok III). Odvolací soud se ztotožnil se skutkovým stavem zjištěným soudem prvního stupně. Dospěl k závěru, že žalobkyně na automobilu způsobila škodu ve výši 112,88 EUR, vyčíslenou v přepočtu částkou 11 886 Kč, jinak ke změnám automobilu došlo nanejvýš v důsledku jeho stárnutí, působení povětrnostních vlivů či jiných okolností, které žalobkyně v době po odstoupení od smlouvy nemohla ovlivnit. Odvolací soud odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2009, sp. zn. 23 Cdo 3600/2008, podle něhož pokud kupující nezanedbal přiměřenou ochranu zboží před jeho poškozením nebo zničením, není možné přenášet na něj důsledky spojené s podstatnými vadami, které se na zboží vyskytly. Odvolací soud uzavřel, že soud prvního stupně pochybil, pokud nárok žalované podřadil pod úroky a úvěry, které poskytují banky v místě sídla dlužníka v době uzavření smlouvy, se započtením úroků poskytovaných na nákup motorových vozidel, když z tohoto důvodu žalovaná svou tvrzenou pohledávku ani nepožadovala. Podle odvolacího soudu se v řešené věci nepoužije § 3002 odst. 2 o. z., na který odkazoval soud prvního stupně; v tomto případě proběhla plnění obou smluvních stran současně, neboť žalobkyně zaplatila kupní cenu před předáním vozidla, tj. přibližně v téže době, kdy nabyla možnost automobil užívat. Principy ohledně vracení prospěchu vyplývající z § 3002 o. z. se proto neaplikují a právo na krácení nevzniklo ani jedné ze smluvních stran a nevzniklo ani právo na vydání prospěchu. Podle odvolacího soudu tak má žalobkyně právo na vrácení celé kupní ceny bez ekvivalentu prospěchu (bez úroků) a žalovaná má oproti tomu právo na vrácení nákladního automobilu bez ekvivalentu prospěchu (částka za jeho používání), a to bez ohledu na snížení jeho hodnoty.

II.
Dovolání a vyjádření k němu

5. Rozsudek odvolacího soudu napadla žalovaná včasně podaným dovoláním, jehož přípustnost spatřovala podle § 237 o. s. ř. v tom, že napadené rozhodnutí závisí na řešení otázky, která nebyla v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud vyřešena, a otázky, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe. První otázka se týkala toho, zda je žalobkyně povinna poskytnout žalované náhradu za užívání automobilu za dobu do odstoupení od kupní smlouvy vzhledem k tomu, že žalobkyně s automobilem v tomto období najela zhruba 34 000 km. Dovolatelka namítala, že odvolací soud se zabýval mezi stranami nespornou otázkou odstoupení od smlouvy (nikoli otázkou vzájemného vypořádání po odstoupení od smlouvy) a vycházel z judikatury, která se netýká nyní řešené otázky. Namítala, že plnění stran v řešeném případě nebylo ekvivalentní, a uvedla, že bylo na místě pro určení náhrady aplikovat § 3002 o. z., který se dle komentářové literatury vztahuje i na případ vypořádání po zrušení smlouvy. Druhá otázka dovolatelky se

vztahovala k tomu, zda má žalovaná nárok na náhradu za užívání automobilu v době po odstoupení od smlouvy, neboť žalobkyně po odstoupení od smlouvy s automobilem najela minimálně dalších 18 438 km. I kdyby dovolací soud dospěl k závěru, že vrácení kupní ceny a vrácení automobilu je ekvivalentním plněním, je podle dovolatelky nutné zohlednit, že žalobkyně automobil užívala i poté, co odstoupila od smlouvy. Dovolatelka uvedla, že z důkazů provedených v řízení vyplývá, že žalobkyně automobil užívala i po odstoupení od smlouvy, což je jednáním bez právního důvodu, a je třeba, aby tato skutečnost byla při určení vzájemného prospěchu stran zohledněna. Dovolatelka namítala, že soudy se touto skutečností nijak nezabývaly, a odchýlily se od judikatury týkající se vydání majetkového prospěchu, který účastníkovi vznikl užíváním věci bez právního důvodu. Závěrem navrhla, aby dovolací soud napadené rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

6. Žalobkyně ve vyjádření k dovolání reagovala na argumentaci dovolatelky a uvedla, že není nutné, aby se odvolací soud řešenou věcí znovu zabýval a z tohoto důvodu navrhla, aby dovolací soud dovolání žalované zamítl z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu je správné.

III.
Přípustnost dovolání

7. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném od 1. 2. 2019 (viz čl. IV a XII zákona č. 287/2018 Sb.), dále jen „o. s. ř.“. Po zjištění, že dovolání včas podala osoba oprávněná zastoupená advokátem (§ 241 odst. 1 o. s. ř.), Nejvyšší soud posuzoval, zda je dovolání přípustné.

8. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

9. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je přípustné, neboť v rozhodovací praxi v režimu zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, dosud nebyla řešena otázka, zda má prodávající poté, co kupující z důvodu vad odstoupil od kupní smlouvy, právo na náhradu za užívání věci kupujícím, a to v případě, že plnění stran proběhlo přibližně současně.

IV.
Důvodnost dovolání

10. Dovolání však není důvodné.

11. Podle § 10 odst. 1 o. z. nelze-li právní případ rozhodnout na základě výslovného ustanovení, posoudí se podle ustanovení, které se týká právního případu co do obsahu a účelu posuzovanému právnímu případu nejbližšího.

Podle § 2004 odst. 1 o. z. se odstoupením od smlouvy závazek zrušuje od počátku.

Podle § 2005 odst. 1 o. z. odstoupením od smlouvy zanikají v rozsahu jeho účinků práva a povinnosti stran. Tím nejsou dotčena práva třetích osob nabytá v dobré víře.

Podle § 3002 o. z. plnila-li strana podle úplatné smlouvy, byť nebyla platná, není její právo na peněžitou náhradu vůči druhé straně ustanoveními § 3000 a 3001 dotčeno. To platí i v případě, že byl závazek z takové smlouvy zrušen (odstavec 1). Užíval-li věc nabytou podle úplatné smlouvy poctivý

příjemce a je-li smlouva neplatná, poskytne druhé straně náhradu za užívání, avšak jen do výše odpovídající jeho prospěchu (odstavec 2).

12. Pro posouzení předestřené právní otázky, na jejímž řešení spočívá napadené rozhodnutí, je třeba vyřešit, zda jsou v nyní projednávané věci splněny podmínky aplikace výše citovaného ustanovení § 3002 odst. 2 o. z. Podmínky aplikace spočívající v úplatnosti smlouvy a v poctivosti příjemce nejsou předmětem dovolacího přezkumu, neboť jejich naplnění je v projednávané věci zřejmé. Zbývá vyřešit, zda lze § 3002 odst. 2 aplikovat i v případě, že závazek byl zrušen, a v případě přibližně současného plnění obou smluvních stran.

13. Podle komentářové literatury se ustanovení § 3002 odst. 2 použije i na náhradu za užívání v případě, že byl závazek zrušen na základě zákonného ustanovení (např. bylo odstoupeno od smlouvy ze zákonných důvodů), ačkoli v citovaném odstavci 2 není uveden dovětek „to platí i v případě, byl-li závazek zrušen“. Tento závěr je v odůvodněn tím, že pokud má povinnost k náhradě přiměřeného užitku ten, kdo uplatnil relativní neplatnost smlouvy pro omyl, ve který ho uvedla druhá strana, tím spíše musí být k takové náhradě povinen ten, kdo odstoupil od smlouvy pro protiprávní jednání druhé strany. Další důvod, proč vztáhnout aplikaci § 3002 odst. 2 i na případ zrušené smlouvy, je ten, že účinky neplatnosti smlouvy a retroaktivního zrušení smluvního závazku jsou obdobné. Nelze ani opomenout, že v blízké zahraniční právní úpravě se v případě odstoupení od smlouvy užitky nahrazují (§ 346 a násl. BGB). Viz blíže Petrov, J. § 3002. In: Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 1981.

14. Stejný závěr zastává také F. Melzer, podle kterého ustanovení dopadá na všechny případy, kdy strany plnily na základě konsensu ohledně úplatnosti, přičemž je zcela irelevantní, zda plnily na základě zdánlivé smlouvy, nebo na základě závazku, který byl následně zrušen (viz Melzer, F., Tégl, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894-3081. Praha: Leges, 2018, s. 1526). K témuž závěru se přiklání také D. Sedláček, podle něhož je výkladem třeba dojít k závěru, že se toto ustanovení uplatní i v případě, že závazek byl zrušen na základě zákonného ustanovení (např. pro odstoupení z důvodu, který stanoví zákon), ledaže zákon výslovně náhradu vylučuje (Viz Sedláček, D. § 3002. In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 3352 s.).

15. Opačný závěr je prezentován v komentáři Wolters Kluwer, podle něhož nezahrnul-li zákonodárce do dikce § 3002 odst. 2 o. z. (na rozdíl od § 2999 a § 3002 odst. 1 o. z.) výslovně smlouvy zrušené, nelze tento krok pokládat za bezvýznamný a překonávat jej analogií. Autoři tento závěr odůvodňují tím, že příjemce je v jiném postavení, neboť až do okamžiku zrušení smlouvy má náležitý titul k užívání věci, a v tomto směru odkazují na judikaturu týkající se dnes již neúčinné právní úpravy (Blíže viz Eliáš, J., Adamová, H., Brim, L. § 3002 In: Švestka, J., Dvořák, J., Fiala, J. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. Svazek VI, 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021, 1564 s.).

16. Pro závěr, zda lze § 3002 odst. 2 o. z., který výslovně dopadá pouze na neplatné smlouvy, aplikovat i na případy smluv zrušených, je třeba posoudit, zda jsou naplněny podmínky pro analogii legis (§ 10 odst. 1 o. z.). Nejvyšší soud se k řešení mezery v zákoně pomocí analogie vyjádřil již v řadě svých rozhodnutí (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2018, sp. zn. 29 Cdo 3225/2016, uveřejněné pod číslem 54/2019 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, či rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 11. 2021, sp. zn. 33 Cdo 3720/2020, dále rozsudek ze dne 26. 8. 2020, sp. zn. 27 Cdo 4129/2018, či usnesení ze dne 22. 3. 2022, sp. zn. 27 Cdo 2453/2021). Citovaná judikatura vychází z toho, že analogická aplikace má dva základní předpoklady: existující mezera v zákoně (určitá skutková podstata není v zákoně regulována) a podobnost skutkové podstaty v zákoně upravené, která se má použít analogicky. Analogie zákona předpokládá existenci nepravé (teleologické) otevřené mezery v zákoně, která sice právní posouzení věci umožňuje, ale v porovnání s podobnou v zákoně upravenou skutkovou podstatou přináší bez jakéhokoliv rozumného důvodu

odlišné řešení.

17. Při aplikaci výše shrnutých závěrů judikatury na řešený případ dospěl Nejvyšší soud k závěru, že ve vztahu k otázce, zda náleží druhé smluvní straně, která poskytla plnění z úplatné smlouvy, náhrada za užívání věci poctivým příjemcem v případě, že smlouva byla zrušena (na základě odstoupení od smlouvy), existuje v zákoně tzv. otevřená nepravá (teleologická) mezera. Stejně tak je naplněn i druhý předpoklad použití analogie ve smyslu § 10 odst. 1 o. z., a to podobnost s jiným – právem výslovně upraveným – případem. Náhradu za užívání věci poctivým příjemcem upravuje zákon výslovně v § 3002 odst. 2 o. z., ovšem výslovně jen pro případ užívání věci nabyté na základě neplatné smlouvy. Z teleologického hlediska však není důvodu, aby se tato úprava nepoužila analogicky rovněž na případ smlouvy zrušené na základě zákonného ustanovení (tedy např. jako v řešené věci zrušení smlouvy na základě odstoupení jedné ze stran ze zákonného důvodu). Jak v případě relativní neplatnosti smlouvy, tak i v případě zrušení smlouvy z důvodu odstoupení, má totiž poctivý příjemce po celou dobu titul k užívání věci. Teprve vznesením námitky relativní neplatnosti jeho titul zaniká, podobně jako v případě odstoupení od smlouvy. Nelze opomenout ani to, že účinky neplatnosti smlouvy jsou obdobné jako účinky zrušení smluvního závazku na základě odstoupení, tj. závazek v obou případech zaniká s účinky *ex tunc*. Z hlediska smyslu a účelu úpravy § 3002 odst. 2 o. z. tak není důvodu pro odlišné posouzení náhrady za užívání věci poctivým příjemcem v případě neplatné smlouvy a v případě smlouvy zrušené.

18. Nejvyšší soud při aplikaci výše shrnutých závěrů na projednávanou věc proto dospěl k závěru, že je třeba do aplikačního rozsahu ustanovení § 3002 odst. 2 o. z. zahrnout i případy smluv zrušených na základě zákonného ustanovení (tedy např. jako v řešené věci zrušení smlouvy na základě odstoupení jedné ze stran ze zákonného důvodu), ačkoli samotné ustanovení výslovně tyto případy aplikace nepředpokládá. Uvedený závěr vychází z naplnění předpokladů pro analogii *legis* (§ 10 odst. 1 o. z.) a je podpořen i výše citovanou komentářovou literaturou (viz argumentaci předestřenou v komentáři C. H. Beck citovaném výše). Naopak závěr publikovaný v komentáři Wolters Kluwer o tom, že analogie zde není na místě, Nejvyšší soud nesdílí, a to s ohledem na výše shrnutou podobnost mezi případem plnění na základě relativně neplatné smlouvy a na základě později zrušené smlouvy.

19. Z výše uvedeného vyplývá, že poctivý příjemce je povinen k náhradě za užívání věci podle § 3002 odst. 2 o. z. i v případě, že byl závazek ze smlouvy zrušen (např. odstoupením od smlouvy ze zákonného důvodu jako v nyní řešené věci). V nyní projednávaném případě je ovšem dále pro posouzení otázky nároku prodávajícího na náhradu za užívání věci při odstoupení od smlouvy ze strany kupujícího stěžejní zabývat se tím, jaký vliv na aplikaci § 3002 odst. 2 o. z. má skutečnost, že strany smlouvy si vzájemně plnily přibližně současně. Ze skutkových zjištění soudu prvního stupně totiž vyplývá, že žalobkyně jako kupující zaplatila celou kupní cenu na základě faktury vydané dne 30. 6. 2018 a žalovaná jí vozidlo předala dne 26. 7. 2018. Vzájemná plnění obou stran tak proběhla v přibližně současnou dobu.

20. Teorie se shoduje na tom, že náhrada podle § 3002 odst. 2 o. z. se v případě současného plnění neposkytuje. J. Petrov tento závěr odůvodňuje tím, že příjemcův prospěch představuje souhrnnou kategorii a je tak nutné od něj odečíst neprospěch daný tím, že se příjemce zbavil možnosti užívat protiplnění (např. peněžitou úplatu). V komentáři pak přímo jako příklad plnění proběhnuvších přibližně současně uvádí situaci, kdy příjemce poskytl úplatu přibližně v době, kdy nabyl možnost automobil užívat. Závěr o neaplikaci § 3002 odst. 2 o. z. lze podpořit rovněž odkazem na rakouskou rozhodovací praxi, konkrétně na právní větu rakouského OGH č. RS0010214 (dostupné na ris.bka.gv.at.): „Při kondikci plnění z dvoustranné smlouvy, při nichž strany zpravidla vycházejí z předpokladu ekvivalence vzájemných plnění, je vyloučena povinnost poctivého držitele k vydání plodů a užitků. Poctivý příjemce kupní ceny z potenciálně zrušitelné smlouvy si smí ponechat úroky [resp. prospěch z užívání úplaty].“ Viz blíže Petrov, J. § 3002. In: Hulmák, M. a kol.: Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055–3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck,

2014, s. 1982.

21. Rovněž F. Melzer uvádí, že pokud si strany plnily současně, pak obě získaly možnost užívání svého předmětu obohacení; pro tyto případy je správné vycházet z toho, že se výhody obou stran vzájemně kompenzují (viz Melzer, F., Tégl, P. a kolektiv: Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894-3081. Praha: Leges, 2018, s. 1530). Stejně tak D. Sedláček uvádí, že při současném úplném plnění obou stran nárok na náhradu nevzniká ani jedné z nich, neboť jen tak lze zajistit jejich vyvážené postavení (Viz Sedláček, D. § 3002. In: Petrov, J., Výtisk, M., Beran, V. a kol.: Občanský zákoník. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2019, 3352 s.).

22. Při aplikaci výše uvedených závěrů na projednávaný případ je třeba dospět k závěru, že vzhledem k přibližně současnému plnění smluvních stran není ustanovení § 3002 odst. 2 o. z. v řešené věci aplikovatelné. Závěr odvolacího soudu, který z tohoto důvodu předmětné ustanovení neaplikoval a náhradu za užívání automobilu žalované nepřiznal, je proto správný.

23. Co se týče druhé dovolatelkou formulované otázky, podle které jí měla být přiznána náhrada za užívání automobilu žalobkyní v době po odstoupení od smlouvy, dospěl Nejvyšší soud k závěru, že tato otázka nezaloží přípustnost dovolání. Dovolatelka tvrdí, že uvedený nárok na vydání bezdůvodného obohacení za užívání vozidla v době po odstoupení od smlouvy vznesla již v řízení před soudem prvního stupně i soudem odvolacím, avšak soudy se jím nezabývaly. Z obsahu spisu však nevyplývá, že by žalovaná v řízení před soudem prvního stupně či soudem odvolacím požadovala také náhradu za užívání vozidla v době po odstoupení od smlouvy. V odvolání žalovaná sice tvrdila, že žalobkyně vozidlo užívala i po odstoupení od smlouvy, avšak toto tvrzení uplatnila v rámci své argumentace, že odstoupení žalobkyně od smlouvy bylo účelové. Nárok na náhradu za užívání automobilu po odstoupení od smlouvy ani související argumentaci nepřednesla. Dovolatelčina druhá otázka proto představuje novotu nepřípustnou v dovolacím řízení (§ 241a odst. 6 o. s. ř.).

24. Z výše uvedeného vyplývá, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je správné. Nejvyšší soud proto dovolání žalované podle § 243d odst. 1 písm. a) o. s. ř. zamítl.